

Maatschappelijke coalitie Over Informatie Gesproken

Op weg naar een gelijkwaardige
informatierelatie tussen burger en overheid

Maatschappelijke coalitie Over Informatie Gesproken

**Op weg naar een gelijkwaardige
informatierelatie tussen burger en overheid**

Maatschappelijke coalitie Over Informatie Gesproken

Op weg naar een gelijkwaardige informatierelatie tussen burger en overheid

Auteurs

Silvie Zonderland

Nina van Wezel

Ontwerp

Ellen van Diek

Leonie Lous

Monique Willemse

In opdracht van

de kernteamleden van de maatschappelijke coalitie

Drukwerk

Wilco Printing & Binding

De Argumentenfabriek

cc BY NC ND 2022

www.argumentenfabriek.nl

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
Inleiding	7
Hoofdstuk 1. Doelen en acties	9
Doelenkaart	10
Actiekaart	12
Hoofdstuk 2. Analyse	15
Trends en factoren	16
Tot besluit	23
Werkwijze	23
Namenlijst	24

Voorwoord

Waarde lezer,

Op 11 november 2021 vond tijdens het ECP Jaarfestival de aftrap plaats van de maatschappelijke coalitie *Over Informatie Gesproken*. Als ambassadeur van de coalitie had ik de eer dit belangrijke startpunt aan te kondigen. Ik ben er trots op dat er in een jaar tijd flinke stappen zijn gezet en er nu een manifest ligt waarmee de coalitie zich verder kan manifesteren en uitbreiden.

Het manifest, dat op het ECP Jaarfestival 2022 wordt overhandigd, is opgesteld aan de hand van het document dat u nu in handen heeft. Dit document vormt daarmee als het ware het fundament van de coalitie waarop alle te ontplooiën activiteiten worden gebaseerd. Het doet mij goed dat u interesse toont om de informatie in dit document tot u te nemen. U leest hierin wat de doelen zijn van de coalitie en welke acties daarbij horen om de doelen te bewerkstelligen.

Want de digitalisering denderd voort, maar de vraag is: 'wat is de plek van de mens hierbij?' Hoe moet de overheid omgaan met die continue stroom aan informatie die zij van de burger vraagt en ook weer aan de burger zou moeten teruggeven?'. Dat is een maatschappelijke opgave. Omdat het er uiteindelijk

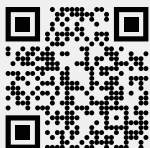
om gaat dat iedereen in Nederland toegang heeft tot die informatie en begrijpt waarom die informatie er is. Dat ligt mij na aan het hart.

Ik ben blij dat de leden van de maatschappelijke coalitie *Over Informatie Gesproken* de belangrijke stap hebben gezet om, met de medewerking van De Argumentenfabriek, de doelen en acties van de coalitie te concretiseren. Want er moet iets gebeuren en dat moeten we gezamenlijk aanpakken.

Wilt u ook actief deelnemen aan de maatschappelijke coalitie *Over Informatie Gesproken*? Raadpleeg dan de website www.overinformatiegesproken.nl. Hier vindt u ook het manifest dat is gebaseerd op de informatie in deze uitgave.

Veel inspiratie gewenst. Op naar een gelijkwaardige informatiesamenleving!

Eppo van Nispen tot Sevenaer
Ambassadeur van de maatschappelijke coalitie Over Informatie Gesproken
Directeur van het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid

www.overinformatiegesproken.nl

Inleiding

De hoeveelheid aan beschikbare informatie is groter dan ooit en neemt nog steeds toe. Informatie kan digitaal makkelijker gedeeld en bewaard worden.

Burgers en overheid delen steeds vaker en steeds meer informatie met elkaar. Deze 'informatierelatie' is nu niet gelijkwaardig wat zelfs tot grote misstanden heeft kunnen leiden. Denk daarbij aan de toeslagenaffaire. Tegelijkertijd kunnen burgers het de overheid ook moeilijk maken, zoals door eindeloze verzoeken om informatie in te dienen, met hoge kosten tot gevolg. Kortom, de relatie tussen burgers en overheid is uit balans terwijl de uitwisseling van informatie onverminderd doorgaat.

De maatschappelijke coalitie *Over Informatie Gesproken* maakt zich daarom hard voor een samenleving waarin burgers en overheid een gelijkwaardige informatierelatie hebben. Een relatie waarin alle partijen weten wat hun rechten en plichten zijn, deze nakomen, in gezamenlijkheid werken aan een goede informatievoorziening en zo bijdragen aan een sterke democratie. De maatschappelijke coalitie wil het gesprek tussen burgers en overheid op gang brengen. Een dialoog is het startpunt voor het verbeteren van de informatierelatie.

Deze publicatie maakt duidelijk waar de maatschappelijke coalitie *Over Informatie Gesproken* voor staat. Wat zijn de doelen die de coalitie wil bereiken en welke acties zijn hieraan verbonden? De publicatie is ook bedoeld om de urgentie van een gezonde informatiesamenleving te duiden en partijen uit te nodigen zich bij de coalitie aan te sluiten.

De Argumentenfabriek heeft met de coalitie verschillende denkstappen doorlopen. In hoofdstuk 1 staan de doelen die de coalitie tot 2025 heeft geformuleerd en welke acties bijdragen aan het behalen van deze doelen. In hoofdstuk 2 staan relevante trends en factoren die de informatierelatie tussen overheid en burgers nu en in de nabije toekomst beïnvloeden.

Op deze analyse zijn de doelen gebaseerd. Een groot aantal vertegenwoordigers van ministeries en gemeenten, profit en non-profit organisaties, maatschappelijke en wetenschappelijke organisaties heeft meegedacht. Achterin dit boek staat een lijst van allen die hebben meegedacht en/of het belang van de maatschappelijke coalitie *Over Informatie Gesproken* onderschrijven.

Het opzetten van de maatschappelijke coalitie *Over Informatie Gesproken* en het opstellen van doelen en acties is een belangrijke stap om de informatierelatie tussen burgers en overheid te verbeteren. Deze publicatie maakt duidelijk waar de coalitie voor staat, wat ze wil bereiken en hoe ze dat gaat doen. Nu is het aan de leden van de coalitie om daadwerkelijk aan de slag te gaan. De doelen en acties zullen in de loop der tijd worden afgerond en aangevuld. Daarmee is deze publicatie uitdrukkelijk een startpunt, op weg naar een betere informatierelatie tussen burgers en overheid.

Silvie Zonderland en Nina van Wezel
De Argumentenfabriek

Hoofdstuk 1.

Doelen en acties

De missie van de coalitie is dat burgers en overheid een gelijkwaardige informatierelatie hebben en zodoende bijdragen aan een sterke democratie. Wat zijn de doelen van de coalitie om deze missie te bereiken? Welke acties horen hierbij?

Met de doelen geeft de coalitie richting aan haar koers, in reactie op de relevante trends en factoren in de samenleving (zie hoofdstuk 2). De stip op de horizon hierbij is en blijft uiteraard een gelijkwaardige informatierelatie tussen burgers en overheid. Deze doelen beschrijven de gewenste situatie voor 2025 en vormen het uitgangspunt voor de acties die de coalitie heeft opgesteld voor de komende drie jaar.

Welke begrippen gebruiken we in dit boek?

Informatierelatie

Een informatierelatie is de manier waarop overheid en burger zich tot elkaar verhouden op het gebied van het verstrekken, beheren en verwerken van informatie.

Informatiehuishouding

Het totaal aan regels, voorzieningen, activiteiten en processen gericht op de informatiestromen en op het beheer van informatie. (RDDI, *Open op Orde*, 2021)

Burgers

Alle inwoners van Nederland en hun vertegenwoordigers: politici, pers en maatschappelijke organisaties.

Overheid

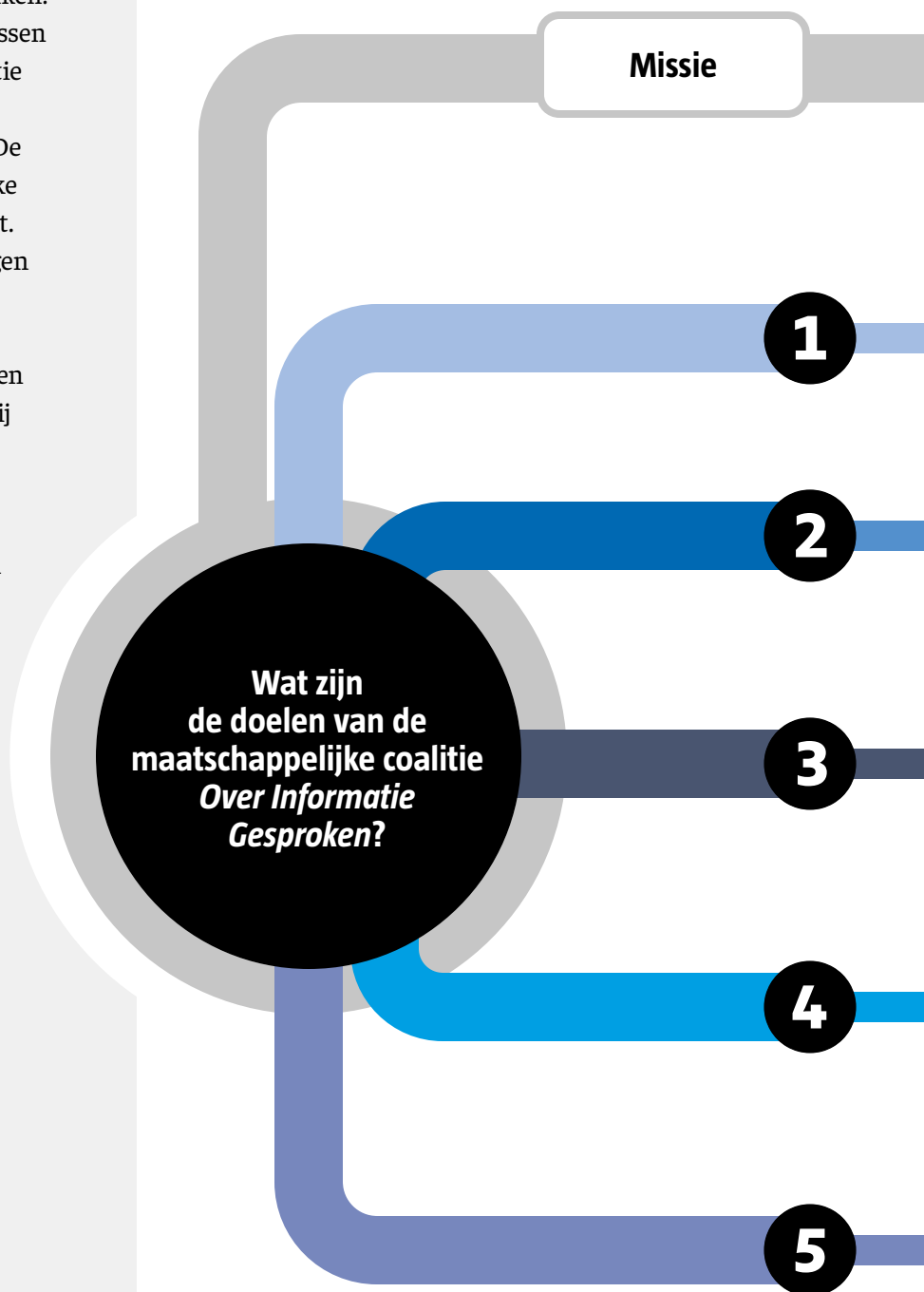
Alle overheden op nationaal, regionaal en lokaal niveau, evenals de uitvoeringsorganisaties.

Doelenkaart

Hiernaast lees je welke doelen de maatschappelijke coalitie *Over Informatie Gesproken* heeft om haar missie te bereiken: een gelijkwaardige informatierelatie tussen burger en overheid. Hierbij zet de coalitie in op het versterken van de positie van burgers ten opzichte van de overheid. De vijf kerndoelen laten zien hoe een sterke informatiepositie van burgers eruit ziet. Daaronder staan subdoelen die bijdragen aan het bereiken van de kerndoelen.

Om de positie van de burger te versterken moet er veel bij de overheid gebeuren; zij is tenslotte de beheerder van publieke informatie. Ook vraagt de overheid veel informatie van burgers. Hierom is het noodzakelijk dat de rechten en plichten omtrent het verstrekken, beheren en verwerken van informatie voor alle partijen helder zijn en zij zich hieraan houden.

De coalitie richt zich actief op het bewustzijn van burgers over de waarde van informatie, de toegankelijkheid van hun eigen en publieke informatie en op transparantie van de overheid over welke informatie zij wel én niet met burgers deelt en waarom.

Burgers en overheid hebben in beginsel een gelijkwaardige informatierelatie die bijdraagt aan een sterke democratie

Burgers zijn eigenaar van persoonlijke informatie en zijn zich bewust van de waarde ervan

- Burgers weten dat zij eigenaar zijn en blijven van hun informatie, ook nadat ze deze delen met de overheid en marktpartijen.
- Burgers weten welke informatie de overheid en marktpartijen van hen hebben, hoe zij deze gebruiken en met wie zij deze delen.
- Burgers kennen hun rechten en plichten bij het uitwisselen van informatie met de overheid en marktpartijen.

Burgers kunnen informatie gebruiken en persoonlijke informatie corrigeren

- De overheid stelt zich op als hoeder van publieke informatie in plaats van als enige eigenaar.
- Publieke informatie is toegankelijk voor alle burgers, onafhankelijk van hun (digitale) vaardigheden.

Burgers hebben eenvoudig toegang tot eigen en publieke informatie

- De overheid heeft een visie op informatiehuishouding en heeft systemen die deze ondersteunen.
- Ambtenaren hebben de juiste competenties en middelen om te werken aan goede informatiehuishouding.
- De overheid benut de kennis van ervaringsdeskundigen en wetenschappers over informatiehuishouding.
- De overheid heeft inzicht in welke informatie waar opgeslagen is en kan deze informatie gebruiken.
- De overheid denkt en werkt proactief mee om vragen van burgers goed te beantwoorden.

Burgers hebben een sterke rechtspositie op het vlak van informatie, zowel richting publieke als private partijen

- Informatiehuishouding van de overheid is ingericht op basis van principes die leiden tot een transparante overheid.
- De overheid houdt zich aan wetgeving op het vlak van informatie, zoals informatieverzoeken tijdig en juist behandelen.
- De overheid grijpt snel in als marktontwikkelingen over informatiehuishouding nadelig zijn voor de samenleving.

Burgers hebben vertrouwen in de overheid, voelen zich vertegenwoordigd en hebben begrip voor wettelijke grenzen aan openheid

- De overheid heeft een cultuur waarin openheid, dienstbaarheid aan burgers en zelfreflectie centraal staan.
- De overheid is open over welke informatie zij wel en niet kan delen met burgers en deelt informatie actief met burgers.
- Ambtenaren zijn dienstbaar aan burgers en bieden tegenwicht aan bestuurders als dit nodig is.
- Ambtenaren begrijpen de impact van goede informatiehuishouding en de consequenties hiervan voor burgers.
- De overheid betreft burgers en maatschappelijke organisaties bij het maken van beleid op het gebied van informatie.

Actiekaart

Hiernaast staat met welke acties de coalitie haar doelen wil realiseren. De acties komen niet een-op-een overeen met de doelen.

Immers, een actie kan bijdragen aan meerdere doelen. Deze lijst is een aanzet voor het eerste werk van de coalitie en is niet bedoeld als uitputtende lijst. De coalitie gaat de acties verder concretiseren en uitvoeren, waarna er weer nieuwe acties bijkomen.

De thema's waar de coalitie zich in eerste instantie op wil richten zijn de toegang voor burgers tot informatie, de benodigde cultuuromslag bij de overheid en het vergroten van bewustzijn onder burgers.

We spannen ons in voor een toegankelijk informatieregister voor burgers

- Resultaat: Een fysiek loket waar burgers kunnen zien welke informatie de overheid over hen heeft, hoe zij deze gebruikt, met wie ze deze deelt en met welk doel.

We formuleren principes voor het werken aan en met open, toegankelijke, eenvoudige en duidelijke informatie

- Resultaat: De coalitiepartners werken volgens de principes.
- Resultaat: De overheid stelt eisen aan informatiesystemen passend bij de principes.
- Resultaat: Marktpartijen en de overheid werken samen om de principes toe te passen.
- Resultaat: Overheid, marktpartijen en maatschappelijke organisaties ontwikkelen digitale dienstverlening op maat.

We zetten ons in voor het terugbrengen van de menselijke maat in het werk van ambtenaren

- Resultaat: Ambtenaren wijken af van de standaard werkwijze als burgers onevenredig benadeeld dreigen te worden.

We streven naar een cultuurverandering bij de overheid: informatie is 'open tenzij'

- Resultaat: Het handelen van ambtenaren wordt primair gedreven door het dienen van het belang van de samenleving.
- Resultaat: In de eed van ambtenaren is meer aandacht voor het dienen van de samenleving.

We creëren bewustzijn onder burgers, ambtenaren en bestuurders over de waarde van informatie

- Resultaat: Lesmateriaal voor burgers om bewustzijn te creëren over welke persoonlijke informatie de overheid heeft.
- Resultaat: Lesmateriaal voor ambtenaren en bestuurders om te leren werken volgens de principes van de coalitie.

We spannen ons in voor beter bewustzijn van burgers over hun rechtspositie op het gebied van informatie

- Resultaat: Journalisten besteden aandacht aan de rechtspositie van burgers op het gebied van informatie.

We gaan in gesprek met burgers over hun informatiepositie en het belang hiervan

- Resultaat: Een uitvraag bij inwoners van Nederland waarin zij zich kunnen uitspreken over het delen van informatie.

We onderzoeken welke handelingsperspectieven burgers hebben om hun positie ten opzichte van de overheid te versterken

- Resultaat: Burgers kennen hun positie ten opzichte van de overheid en de rechten en plichten die hierbij horen.

Hoofdstuk 2.

Analyse

Wat zijn relevante trends en factoren bij het denken over de informatie-relatie tussen overheid en burger? Op basis van deze vraag hebben we de huidige situatie van de informatie-huishouding beschreven.

Dit hoofdstuk schetst op hoofdlijnen de ontwikkelingen (trends) die we de afgelopen jaren hebben gezien en de vaststaande zaken (factoren) die belangrijk zijn voor de informatierelatie tussen burger en overheid. Deze trends en factoren zijn neutraal geformuleerd en beschrijven wat in de maatschappij waarneembaar is.

Op de volgende pagina's volgen drie kaarten waarin de trends en factoren zijn ingedeeld in vijf thema's:

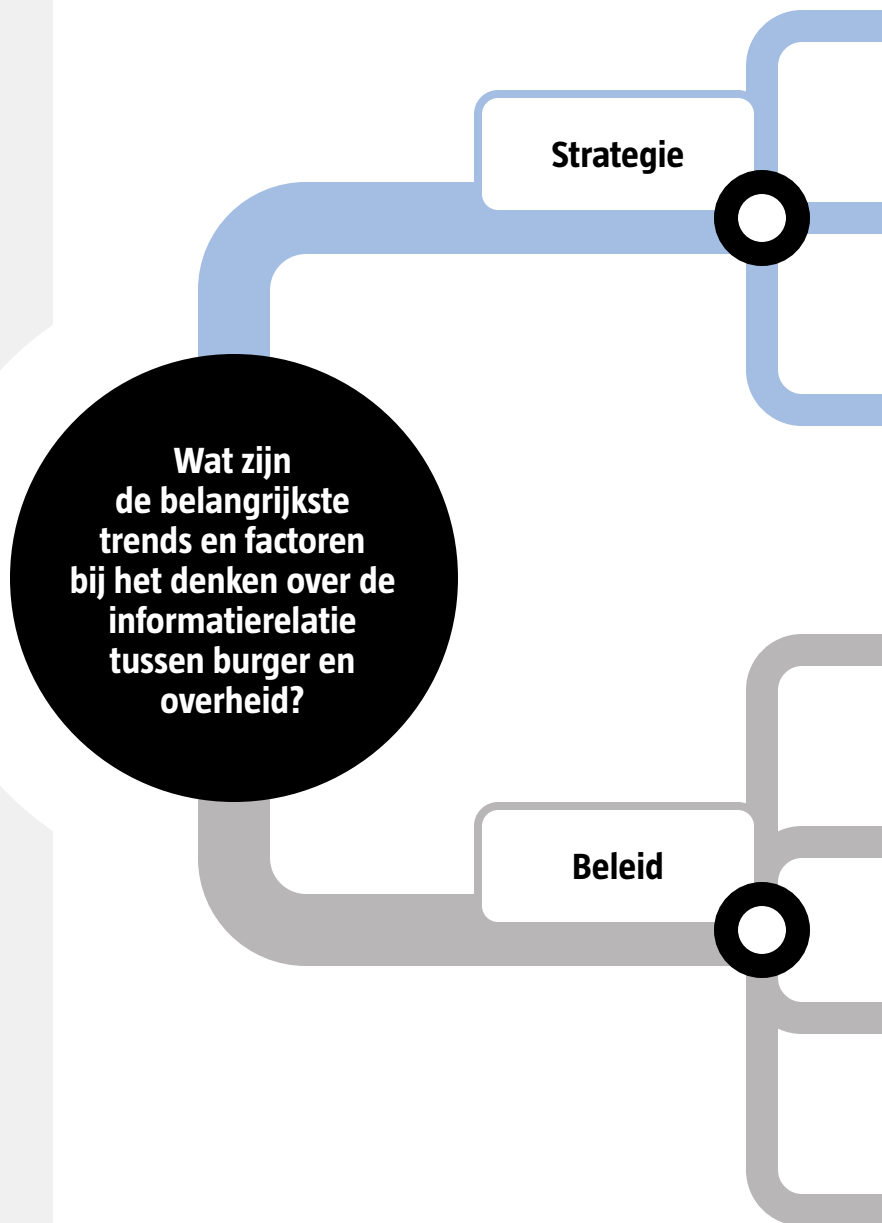
- Strategie
- Beleid
- Burgers
- Wet- en regelgeving
- Systemen

Trends en factoren

De kaart hiernaast schetst welke trends en factoren waarneembaar zijn in de strategie en het beleid met betrekking tot informatiehuishouding van de overheid. Hoe de overheid met publieke informatie én met persoonlijke informatie van burgers omgaat is direct van invloed op de informatierelatie met burgers.

Nederland scoort internationaal slecht op transparantie. In 1982 was Nederland nog koploper in Europa met als eerste een wet over openheid van informatie maar is inmiddels ingehaald door andere landen. Informatiehuishouding heeft de afgelopen jaren niet hoog op de politieke agenda gestaan van veel bestuurders en ambtenaren. De overheid reageert bijvoorbeeld na gemiddeld 120 dagen op een Wob/Woo verzoek, in plaats van de binnen de wet gestelde termijnen.

Hoewel de overheid heeft zich lang niet met informatiehuishouding bezig heeft gehouden, groeit het bewustzijn van het belang hiervan de laatste jaren. Zo investeert de overheid tot en met 2026 780 miljoen euro in informatiehuishouding. De overheid heeft hiervoor verschillende programma's opgezet.

De overheid is zich steeds meer bewust van het belang van een goede informatiehuishouding

- De Archiefwet en Wet open overheid krijgen steeds meer aandacht in collegeakkoorden.
- Het Rijk investeert tot en met 2026 780 miljoen euro in informatiehuishouding.
- De overheid heeft veel programma's over informatiehuishouding maar deze hangen slecht samen.

Het ontbreekt aan bestuurlijke verantwoordelijkheid op het gebied van informatiehuishouding bij de overheid

- De ministers verantwoordelijk voor informatiehuishouding zijn onvoldoende aanspreekbaar.
- De CIO Rijk stelt onvoldoende kaders voor informatiehuishouding binnen het Rijk.
- Sommige bestuurders ervaren transparantie door de overheid als politiek risicovol.

Departementen gaan verschillend om met de rijksbrede i-strategie

- Het Rijk heeft een rijksbrede i-strategie die niet wordt doorvertaald binnen de ministeries.
- Departementen stemmen de uitwerking van de rijksbrede visie op informatiehuishouding niet op elkaar af.
- Doordat de i-strategie niet is geïmplementeerd is de informatiehuishouding bij de overheid niet altijd op orde.

De overheid houdt zich onvoldoende bezig met beleid op informatiehuishouding

- De overheid geeft geen prioriteit aan informatiehuishouding, politieke dossiers gaan voor.
- Ambtenaren zijn zich over het algemeen weinig bewust van het belang van informatiehuishouding.
- De overheid heeft de afgelopen 10 jaar bezuinigd op informatiespecialisten.
- De overheid realiseert zich onvoldoende dat voor het werken met informatie vakmanschap nodig is.

De overheid heeft onvoldoende overzicht om effectief beleid op informatiehuishouding te maken

- Ambtenaren hebben onvoldoende zicht op de informatie binnen hun ministerie om goed beleid te maken.
- Het grote aantal regels voor informatievoorziening maakt ze moeilijk te begrijpen voor ambtenaren en burgers.

De overheid heeft onvoldoende competenties om effectief beleid op informatiehuishouding te maken

- Politici en beleidsmakers hebben onvoldoende competenties om beleid te maken dat aansluit op de digitalisering.
- Ambtenaren hebben te weinig competenties om digitale technologie goed toe te passen en (ethische) implicaties te voorspellen.
- Het personeelsverloop onder ambtenaren is hoog, wat kennisoverdracht bemoeilijkt.

De overheid betreft burgers onvoldoende bij het maken van beleid

- De overheid benut aanwezige kennis over de informatiebehoeften van burgers niet.
- Het Rijk doet bij het maken van beleid veel aannames over de behoefte van burgers bij informatieuitwisseling.
- Het Rijk neemt de behoeften van burgers niet mee als zij beleid ontwikkelt op informatiehuishouding.

Trends en factoren

De trends hiernaast schetsen de gevolgen voor de informatierelatie vanuit burgers. Zichtbaar is bijvoorbeeld dat zowel burgers als overheid elkaar minder vertrouwen en hun informatiepositie misbruiken, zoals in het toeslagenschandaal of om bewindspersonen mee te bedreigen.

Ook speelt digitalisering een rol. De overheid verwacht bijvoorbeeld steeds meer van burgers op het gebied van digitale vaardigheden, verwachtingen die niet altijd kloppen. De digitale dienstverlening sluit vaak niet aan en de afstand tussen overheid en burger wordt steeds groter. Minder contact tussen burgers en overheid heeft gevolgen voor de relatie.

Wat zijn de belangrijkste trends en factoren bij het denken over de informatierelatie tussen burger en overheid?

Burgers

De diensten van de overheid sluiten niet goed aan op de vaardigheden van burgers

- De digitale vaardigheden van veel burgers zijn te beperkt om digitale overheidsdiensten te gebruiken.
- Leesvaardigheid van burgers neemt af waardoor minder burgers zelfstandig overheidsdiensten kunnen gebruiken.

Burgers hebben weinig zicht op informatie en kunnen de overheid moeilijk bereiken

- De overheid verstrekt veel informatie, maar het is voor burgers moeilijk vindbaar en niet goed te begrijpen.
- De overheid beschouwt zichzelf als eigenaar van publieke informatie, in plaats van beheerder.
- Burgers komen lastig met de overheid in contact doordat (contact)informatie onduidelijk of moeilijk vindbaar is.
- De overheid heeft geen informatieregister waarin staat welke informatie de overheid van burgers heeft.
- De overheid is steeds vaker alleen digitaal bereikbaar voor hulpvragen van burgers, mede door bezuinigingen.
- Digitale systemen van de overheid zijn voor burgers vaak moeilijk te gebruiken.

Informatie is steeds vaker een wapen voor overheid en burger(vertegenwoordiging)

- Sommige burgers gebruiken openbare informatie om bewindspersonen te bedreigen.
- Sommige politici en journalisten stellen vooral vragen aan de overheid om publiciteit en ophef te genereren.
- Sommige burgers stellen de overheid onrealistisch veel vragen via Wob/Woo-verzoeken.
- De overheid heeft informatie over burgers onrechtmatig gebruikt, zoals bij het toeslagenschandaal.
- De overheid ziet vragen naar informatie, zoals Woo-verzoeken, als blijk van wantrouwen.
- Het vertrouwen van burgers in de overheid neemt af.

Burgers delen (onbewust) veel informatie met marktpartijen

- Grote (tech)bedrijven hebben soms meer informatie over burgers dan de overheid.
- Burgers hebben bij het omgaan met informatie andere verwachtingen van private bedrijven dan van de overheid.

Trends en factoren

De trends en factoren hiernaast laten de randvoorwaarden voor een goede informatie-relatie tussen overheid en burgers zien.

Wet- en regelgeving moet aansluiten op de veranderende informatiebehoeften van burgers en overheid. Systemen kunnen de overheid ondersteunen of belemmeren in het verstrekken, beheren en verwerken van informatie. Daarbij is er technologisch steeds meer mogelijk en nodig op het gebied van informatiehuishouding.

Zo is sinds 1 mei 2022 de nieuwe Wet open overheid (Woo) van kracht. Deze vervangt de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) waardoor de overheid in plaats van in vier weken in twee weken op Wob/Woo verzoeken van burgers moet reageren.

Systemen van de overheid zouden de informatiehuishouding moeten ondersteunen, maar in vele gevallen werken deze eerder tegen. Doordat de systemen verouderd of gebruiksonvriendelijk zijn of niet goed op elkaar aansluiten.

Door digitalisering kan er steeds meer, wat impact heeft op het omgaan met informatie. Het is noodzakelijk voor de overheid om na te denken wat technologische innovaties als algoritmes voor invloed hebben op de samenleving. Marktpartijen kunnen hier technologische oplossingen voor bieden.

Wat zijn de belangrijkste trends en factoren bij het denken over de informatierelatie tussen burger en overheid?

Wet- en regelgeving

Systemen

Europese en nationale wetgeving stelt eisen aan informatiehuishouding

- De nieuwe Wet open overheid (Woo) regelt dat de overheid sneller en actiever informatie moet delen met burgers.
- Door de Wet hergebruik van overheidsinformatie kunnen nieuwe verdienmodellen ontstaan, zoals buienradar.
- De Archiefwet bepaalt dat de overheid haar informatie duurzaam toegankelijk houdt en vernietigt wanneer nodig.
- De Europese Unie gaat wetten maken die bijdragen aan digitale toegankelijkheid van informatie voor burgers.

De overheid houdt zich niet altijd aan wet- en regelgeving op het gebied van informatiehuishouding

- Rechten en plichten van burgers voor het verstrekken en beheren van hun informatie zijn niet duidelijk vastgelegd.
- Ambtenaren zijn terughoudend met het delen van informatie over burgers uit angst privacywetten te overtreden.
- Sommige ambtenaren plaatsen het belang van verantwoording aan bestuurders voor verantwoording aan burgers.
- De overheid houdt zich zelden aan de wettelijke termijnen voor Woo-verzoeken.

De informatiesystemen van de overheid belemmeren goede informatiehuishouding

- De overheid heeft veel verschillende ICT- en informatiesystemen die onvoldoende op elkaar aansluiten.
- De overheid werkt met verouderde digitale systemen voor het verwerken van informatie van burgers.
- Door gebruiksonvriendelijke systemen zijn ambtenaren weinig gemotiveerd om informatie te archiveren.
- Departementen passen zelf systemen aan, wat samenwerking tussen departementen bemoeilijkt.

Het belang van informatiehuishouding is toegenomen door technologische ontwikkelingen

- Het Rijk reflecteert weinig op de impact die digitalisering heeft op de samenleving.
- De overheid maakt steeds vaker gebruik van algoritmes bij het uitvoeren van beleid.
- De overheid heeft door technologische ontwikkelingen steeds meer data tot haar beschikking.

De overheid maakt niet altijd gebruik van de technologische oplossingen die marktpartijen bieden

- De overheid werkt onvoldoende samen met de markt om de meest optimale digitale systemen aan te schaffen.
- Bij de aanschaf van systemen denkt de overheid onvoldoende na over de functies en duurzame toegankelijkheid.
- Door inkoop-eisen van het Rijk kan het Rijk niet altijd de meest optimale digitale systemen van de markt afnemen.
- Binnen de overheid is onvoldoende kennis van technologie om de juiste producten te kopen.
- Een versnelde implementatie van digitale systemen kan leiden tot storingen bij uitvoeringsdiensten.

Tot besluit

Werkwijze

Deze publicatie kwam tot stand onder begeleiding van De Argumentenfabriek. Voor dit traject maakten we gebruik van het strategiemodel van De Argumentenfabriek dat drie fases onderscheidt: Analyseren, Koersbepalen en Concretiseren.

Analyseren

Eerst beschreven we samen met belanghebbenden hoe de wereld om ons heen eruit ziet. We maakten een conceptkaart met trends en factoren die relevant zijn voor de informatierelatie tussen burgers en overheid. Tijdens de eerste denksessie hebben we met het kernteam van de coalitie de basis gelegd voor relevante trends en factoren. Het concept werd aangescherpt door De Argumentenfabriek op basis van literatuur. Hierna hebben we in twee denksessies met steeds een verschillende samenstelling van coalitieleden de conceptkaart aangescherpt. Het resultaat van deze stap hebben we gepresenteerd in hoofdstuk twee.

Koersbepalen

Vervolgens gebruikten we de trends en factoren om kerndoelen te formuleren. Tijdens twee denksessies met coalitieleden hebben we bepaald wat

de kerndoelen van de coalitie worden, gegeven de huidige trends en factoren. De doelen zijn definitief gemaakt met een kleine groep kernleden. Het resultaat van deze stap vormt de kern van deze publicatie.

Concretiseren

Op basis van deze doelen kan de coalitie haar acties bepalen. Zo wordt de gekozen koers ook echt concreet. Tijdens twee denksessies met een verschillende samenstelling van coalitieleden is nagedacht over mogelijke acties die uit de doelen volgen zodat de coalitie aan de slag kan.

In welke fases denken we na over strategie?

Namenlijst

Het opstellen van dit manifest was alleen mogelijk door de bijdrage van talloze mensen die op persoonlijke titel hebben meegedacht. Zij deelden hun kennis en inzichten in denksessies. We willen hen bedanken voor hun denkwerk, hun tijd en hun bereidheid om met ons mee te denken.

Onderstaande personen hebben een bijdrage geleverd aan de totstandkoming van dit document en/of onderschrijven het belang van de maatschappelijke coalitie *Over Informatie Gesproken*.

- Marieke Schenk, *Actieplan Open Overheid*
- Wietske Kamsma, *Alliantie Digitaal Samenleven*
- John Leek, *Alliantie Digitaal Samenleven en Beeld & Geluid*
- Hein Hendriks, *ATOS*
- Arie van Bellen, *ECP Platform voor de InformatieSamenleving*
- Larissa Zegveld, *Forum Standaardisatie*
- Quita Hendrison, *iBestuur*
- Rob Nijman, *IBM en Nldigital*
- Guido Enthoven, *Instituut Maatschappelijke Innovatie*
- Ronald Huizer, *KB, nationale bibliotheek*
- Tirza de Fockert, *KB, nationale bibliotheek*
- Mark Dierkes, *Mede-auteur De Democratische Lente*
- Karine Rodrigues Gomes, *Ministerie van Defensie*
- Tom De Smet, *Nationaal Archief*
- Diebrichje Brands, *Nationaal Archief*
- Vincent Jeitler, *Nationaal Archief*
- Eppo van Nispen tot Sevenaer, *Nederlands Instituut voor Beeld & Geluid*
- Serv Wiemers, *Open State Foundation*
- Tim Vos-Goedhart, *Open State Foundation*
- Wim de Ridder †, *Oprichter Future Studies en auteur (o.a. De Democratische Lente)*
- Prof. Matthijs van Dijk, *Reframing Studio*
- Anneke van Houdt, *Rijksprogramma voor Duurzaam Digitale Informatiehuishouding*
- Jacqueline Rutjens, *Rijksprogramma voor Duurzaam Digitale Informatiehuishouding*
- Tanja Snip-Arends, *Rijksprogramma voor Duurzaam Digitale Informatiehuishouding*
- Tania Karina Manushevich Viaux, *Rijksprogramma voor Duurzaam Digitale Informatiehuishouding, project Future Lab*
- Prof. Bram Klievink, *Universiteit Leiden*
- Jeroen Jonkers, *Vereniging van Nederlandse Gemeenten*

